

การรับรู้และการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้จำหน่าย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบเขตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตขามเรียง

Perception and Compliance with Alcohol Control Laws of Alcohol Retailers around Mahasarakham University Khamriang Campus

สุรศักดิ์ ไชยสงค์^{1*}, บุณทรিকা บุญไชยแสน², ศิริพร หงษ์ทะนะ³, ศิรินันท์ ปะนะญเต⁴, นันทนัช ตั้งจาทูร
โสภณ⁵

Surasak Chaiyasong^{1*}, Boontharika Boonchaisaen², Siriporn Hongthani³, Sirinun Panapute⁴,
Nantanach Tangjaturasopon⁵

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการรับรู้และการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้จำหน่าย
เครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบเขตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม สำรวจข้อมูลจากร้านจำหน่ายแอลกอฮอล์ในเขต 1,000 เมตร
รอบมหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาเขตขามเรียงจำนวน 55 ร้าน (นั่งดื่ม 25 ร้าน, ซ็อกกลับบ้าน 30 ร้าน) ระหว่างเดือน
พฤศจิกายน 2553 ถึงกุมภาพันธ์ 2554 เก็บข้อมูลการรับรู้โดยการตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ส่วนการปฏิบัติตาม
ด้านอายุและเวลาในการจำหน่ายสำรวจโดยการทดลองซื้อ ผลการศึกษาพบว่า ผู้จำหน่ายร้อยละ 93.8 รับรู้
พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 ส่วนใหญ่รับรู้มาตรการทุกด้าน (ห้ามดื่ม ห้ามขาย และห้าม
ส่งเสริมการขาย) มาตรการที่รับรู้มากที่สุด คือ ห้ามดื่มในวัด/โรงเรียน (ร้อยละ 97.9) ส่วนมาตรการที่รับรู้น้อยที่สุด คือ
ห้ามดื่ม/ขายในปั้มน้ำมัน (ร้อยละ 39.6) ด้านการปฏิบัติตามพบว่าร้อยละ 96.2 ไม่ปฏิบัติตามด้านอายุ (ร้านนั่งดื่ม ร้อย
ละ 92.0, ร้านซ็อกกลับบ้าน ร้อยละ 100.0) และร้อยละ 89.1 ไม่ปฏิบัติตามด้านเวลา (ร้านนั่งดื่ม ร้อยละ 96.0, ร้านซ็อก
กลับบ้าน ร้อยละ 73.3) การศึกษาชี้ให้เห็นว่าผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่รับรู้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์แต่ไม่ปฏิบัติตาม ดังนั้นรัฐบาลและคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ควรบังคับใช้กฎหมายอย่าง
เข้มงวดเพื่อควบคุมการเข้าถึงแอลกอฮอล์และป้องกันปัญหาที่ตามมา

คำสำคัญ : กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การรับรู้ การปฏิบัติตาม

Abstract

The objective of this study was to survey perception and compliance with alcohol control laws of alcohol
retailers around Mahasarakham University Khamriang campus. Data were collected from 55 alcohol retailers
(25 on-sales, 30 off-sales) located within 1,000 meters around Khamriang campus between November 2010

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หน่วยวิจัยเภสัชศาสตร์สังคม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สำนักงานพัฒนา
นโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข

²⁻⁵นักวิจัย หน่วยวิจัยเภสัชศาสตร์สังคม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹Assistant Professor, Social Pharmacy Research Unit, Faculty of Pharmacy, Mahasarakham University and Center for Alcohol
Studies, International Health Policy Program, Ministry of Public Health

²⁻⁵Researcher, Social Pharmacy Research Unit, Faculty of Pharmacy, Mahasarakham University

*Corresponding author: Asst.Prof.Dr. Surasak Chaiyasong, Faculty of Pharmacy, Mahasarakham University, Kantharavichai,
Maha Sarakham 44150 Tel/Fax: 043 754360 Email: surasak.c@msu.ac.th

and February 2011. The perception was measured using a structured self-administered questionnaire whereas compliances with the laws on purchase age and time were checked using purchase surveys. Results revealed that of the total retailers, 93.8% knew the Alcoholic Beverage Control Act B.E.2551 and they perceived all control measures, including restrictions on drinking, selling and promoting alcohol. The greatest and least perceived measures were restrictions on drinking places at temples/schools (97.9%) and restrictions on selling/drinking places at petrol stations (39.6%), respectively. For compliance checks, proportion of retailers not complying with purchase age law was 96.2% (92% for on-sales and 100% for off-sales). Proportion of retailers not complying with purchase time law was 89.7% (96% for on-sales and 73.3% for off-sales). The findings of this study indicate that most alcohol retailers perceive alcohol control laws but they do not follow the laws. Therefore, the government and Alcohol Control Committee should strongly enforce the laws to control access to alcohol and prevent alcohol-related problems.

Keywords : Alcohol control law, alcohol retailers, perception, compliance

บทนำ

การดื่มสุราเป็นปัญหาสาธารณสุขและสังคมที่สำคัญในประเทศไทย จากรายงานการศึกษาภาวะโรคและการบาดเจ็บของประชากรไทย พ.ศ. 2552 ระบุว่า แอลกอฮอล์เป็นปัจจัยเสี่ยงอันดับหนึ่งของประเทศที่ทำให้เกิดการเสียชีวิตสูงถึงถึง 20,842 คน คิดเป็นการสูญเสียปีสุขภาวะจากการตายก่อนวัยอันควรและการทุพพลภาพจากการเจ็บป่วยเท่ากับ 912,885 ปี¹ นอกจากนี้แอลกอฮอล์ยังเป็นสาเหตุของการทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกาย และผลกระทบต่อคนอื่นในสังคม คิดเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจสูงถึง 113,690 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2553² รายงานการสำรวจพฤติกรรม การสูบบุหรี่และดื่มสุราของประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติระบุว่า 1 ใน 3 ของประชากรไทยหรือประมาณ 17 ล้านคนเป็นผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งพบได้มากในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ³ นอกจากนี้ยังพบว่า การดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มสตรีและเยาวชนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น⁴

ประเทศไทยมีการประกาศใช้มาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ครอบคลุมหลายด้าน อาทิ การจำกัดการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยกำหนดอายุขั้นต่ำในการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การกำหนดวันและเวลาห้ามขาย การควบคุมการโฆษณาและส่งเสริมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งมาตรการลดความเสี่ยงจากปัญหาแอลกอฮอล์ เช่น

เมาไม่ขับ การตรวจแอลกอฮอล์ในลมหายใจ และการคัดกรองและการบำบัดรักษาผู้ติดสุราเรื้อรัง⁴

ในปี พ.ศ. 2551 ประเทศไทยมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 เพื่อเป็นกฎหมายหลักในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และจัดการกับปัญหาสุรา โดยมีการเพิ่มอายุขั้นต่ำในการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จาก 18 เป็น 20 ปี และกำหนดสถานที่ห้ามขายและห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มมากขึ้น⁵

อย่างไรก็ตามยังมีรายงานการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีผลการสำรวจการปฏิบัติตามกฎหมายห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่าที่กฎหมายในร้านค้าประเภทซื้อกลับบ้าน/ซื้อไปดื่มที่อื่น (off-sale) เช่น ร้านขายของชำ และร้านสะดวกซื้อพบว่า ร้อยละ 98 ของร้านค้าเหล่านี้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย⁶ ซึ่งผู้เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องคงต้องมีการดำเนินการเพื่อจัดการปัญหาดังกล่าว แต่ทั้งนี้ยังไม่มีรายงานการสำรวจการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้านเวลาห้ามขายและการสำรวจในร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทหนึ่งดื่ม (on-sale) โดยเฉพาะบริเวณรอบสถานศึกษาซึ่งมีวัยรุ่นและนิสิต นักศึกษาอยู่จำนวนมาก

วัตถุประสงค์

เพื่อสำรวจการรับรู้และการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ของผู้จำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในเขตรอบมหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาเขตขามเรียง

วิธีการศึกษา

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง ทำการสำรวจข้อมูลในผู้จำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในรัศมี 1,000 เมตรรอบเขตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งมีจำนวนร้านค้าที่จำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ทั้งหมด 55 ร้าน แบ่งเป็นร้านค้าประเภทซื้อแล้วนั่งตี้มที่ร้าน (on-sale outlets ได้แก่ ร้านอาหาร ผับ/บาร์/คาราโอเกะ จำนวน 25 ร้าน) และร้านค้าประเภทซื้อกลับไปตี้มที่อื่น (off-sale outlets ได้แก่ ร้านขายของชำ และร้านสะดวกซื้อ จำนวน 30 ร้าน) ทำการสำรวจข้อมูลในร้านค้าทั้งหมดทุกร้าน การวิจัยนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ 1) การสำรวจการรับรู้กฎหมายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ และ 2) การสำรวจการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในด้านเวลาและอายุห้ามขาย ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2553 ถึง กุมภาพันธ์ 2554 โดยทำการสำรวจการปฏิบัติตามกฎหมายก่อนแล้วจึงทำการสำรวจการรับรู้ การวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การสำรวจการรับรู้กฎหมาย

ทำการสำรวจการรับรู้กฎหมายควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในเจ้าของร้านหรือพนักงานในร้านจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์โดยใช้แบบสอบถามแบบให้ตอบด้วยตัวเอง ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การรับรู้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และการรับรู้มาตรการในการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ด้านสถานที่ห้ามตี้ม สถานที่ห้ามขาย เวลาห้ามขาย บุคคลที่ห้ามขายให้ และการจำกัดการส่งเสริมการขาย

การสำรวจการปฏิบัติตามกฎหมาย

การศึกษานี้สำรวจการปฏิบัติตามกฎหมายใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านเวลาห้ามขาย และด้านอายุที่ห้ามขายโดย

ใช้วิธีการทดลองซื้อหรือการขอซื้อเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมาย⁷

การสำรวจการปฏิบัติตามกฎหมายด้านเวลาห้ามขาย (ช่วงเวลาห้ามขาย คือ 6.00-11.00 น. 14.01-17.00 น. และ 24.01-6.00 น.) ทำการตรวจสอบโดยให้ผู้ใหญ่ที่มีอายุ 24 ปี (เป็นอายุที่มากกว่าอายุที่ห้ามขายให้) ทำการขอซื้อเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในร้านจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาที่กฎหมายห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ โดยทำการซื้อในช่วงเวลา 14.01-17.00 น. และ 24.01-3.00 น.

การสำรวจการปฏิบัติตามกฎหมายด้านอายุที่ห้ามขายให้ (อายุที่ห้ามขายให้คือ ต่ำกว่า 20 ปี บริบูรณ์) ทำการซื้อโดยเด็กที่มีอายุ 20 ปี แต่ดูแลมีอายุน้อยกว่าวัยเหมือนเด็กอายุน้อยกว่า 20 ปี ซึ่งทำการพิจารณาคัดเลือกโดยคณะผู้วิจัย ทำการขอซื้อเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในร้านจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลา 17.30 - 20.00 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สามารถจำหน่ายได้

วิธีการซื้อและการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย สำหรับร้านแบบ off-sale (ร้านขายของชำ และร้านสะดวกซื้อ) ทำการซื้อเบียร์ 1 กระป๋อง ส่วนร้านแบบ on-sale (ร้านอาหาร สถานบันเทิง ผับ/บาร์/คาราโอเกะ) ทำการซื้อโดยเข้าไปนั่งในร้าน สั่งเบียร์ 1 ขวด แต่ละร้านทำการซื้อจำนวน 2 ครั้ง โดยผู้ซื้อเพศชาย 1 ครั้ง และเพศหญิง 1 ครั้ง การที่สามารถซื้อเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้สำเร็จหรือการนำเครื่องตี้มแอลกอฮอล์มาเสิร์ฟให้โดยไม่สอบถามอายุหรือขอดูบัตรประจำตัวถือว่าการไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

รายงานผลการสำรวจด้วยสถิติเชิงพรรณนาเป็นความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

ลักษณะของแหล่งจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์
จากการสำรวจข้อมูลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ของผู้จำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ จำนวน 55 ร้าน พบว่ามีร้านค้าประเภท on-sale จำนวน 25 ร้าน (ร้อยละ

45.5) ร้านค้าประเภท off-sale จำนวน 30 ร้าน (ร้อยละ 54.5) มีป้ายหรือสติ๊กเกอร์ที่ระบุเวลาหรืออายุที่สามารถจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ จำนวน 45 ร้าน (ร้อยละ 81.8) และ 38 ร้าน (ร้อยละ 69.1) ตามลำดับ (Table 1)

Table 1 Characteristics of alcohol retailers

Characteristics	n [n=55]	%
Type of retailers		
On-sales	25	45.5
Restaurant	15	60.0
Pub	2	8.0
Bar	7	28.0
Karaoke	1	4.0
Off-sales	30	54.5
Grocery	22	73.3
Convenience shop	8	26.7
Having stickers informing legal alcohol selling time	45	81.8
Having stickers informing legal alcohol purchase age	38	69.1

การรับรู้กฎหมายควบคุมแอลกอฮอล์ของผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ในร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งหมด 55 ร้าน มีร้านที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 48 ร้าน (response rate ร้อยละ 87.3 เป็นร้านประเภท on-sale 23 ร้าน และ off-sale 25 ร้าน) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงจำนวน 32 คน (ร้อยละ 66.7) อายุเฉลี่ย 31 ปี มีการศึกษาระดับอนุปริญญาตรี (100) ได้แก่ ร้านอาหาร บาร์ คาราโอเกะ ร้านขายของชำ และร้านสะดวกซื้อ ในขณะที่ผู้มีการปฏิบัติตามทั้งหมด ส่วนร้านที่มีการติดป้ายหรือสติ๊กเกอร์อายุห้ามขายมีการปฏิบัติตามร้อยละ 3.8 ในขณะที่ร้านที่ไม่มีการติดป้ายไม่ปฏิบัติตามเลย (Figure 1)

หรือสูงกว่า จำนวน 26 คน (ร้อยละ 54.2) มีตำแหน่งเป็นเจ้าของร้าน จำนวน 28 คน (ร้อยละ 58.3) และพนักงาน จำนวน 20 คน (ร้อยละ 41.7) (ร้อยละ 69.1) ในผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 48 คน มีผู้ที่ระบุว่ารู้จักหรือเคยได้ยินพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 จำนวน 45 คน (ร้อยละ 93.8)

เมื่อพิจารณามาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และในกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อื่นๆ พบว่า มาตรการที่รับรู้มากที่สุดคือ การห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัด/ศาสนสถาน โรงเรียน/สถานศึกษา (ร้อยละ 97.9) รองลงมาคือ การห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในโรงเรียน/สถานศึกษา (ร้อยละ 95.8) ส่วนมาตรการที่มีการรับรู้ น้อยที่สุดคือ การห้ามดื่มและห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปั้มน้ำมัน (ร้อยละ 39.6) (Table 2)

เมื่อพิจารณาลักษณะการรับรู้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ตามลักษณะของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พบว่า ร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่ระบุว่ารับรู้ ส่วนร้านที่มีบางส่วนระบุว่าไม่รู้ คือ ร้านอาหาร และร้านสะดวกซื้อ สำหรับร้านที่มีหรือไม่มี การติดป้ายหรือสติ๊กเกอร์ระบุเวลาหรืออายุห้ามขายมีสัดส่วนของการรับรู้ใกล้เคียงกัน

การปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การปฏิบัติตามด้านอายุ: ในการทดลองซื้อทั้งหมด 55 ร้าน พบว่า มีการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เด็กโดยไม่สอบถามอายุหรือขอบัตรประจำตัว ร้อยละ 96.2 การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายด้านอายุนี้นพบในร้านประเภท off-sale (ร้อยละ 96) มากกว่าร้านประเภท on-sale (ร้อยละ 92) ซึ่งร้านที่ไม่ปฏิบัติตามเลย (ร้อยละ 100) ในการทดลองซื้อทั้งหมด 55 ร้าน พบว่า มีการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเวลาห้ามขายร้อยละ 89.1 การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายด้านเวลานี้นพบในร้านประเภท on-sale (ร้อยละ 96) มากกว่าร้านประเภท off-sale (ร้อยละ 73.3) ซึ่งร้านที่ไม่ปฏิบัติตามเลย (ร้อยละ 100) ได้แก่ ร้านอาหาร ผับ คา

ราโอเกะ และร้านขายของชำ ส่วนร้านสะดวกซื้อมีการปฏิบัติตามทั้งหมด สำหรับร้านที่มีการติดป้ายหรือสติ๊กเกอร์เวลาห้ามขายนั้นมีการปฏิบัติตามร้อยละ 22.2

ในขณะที่ร้านที่ไม่มีการติดป้ายนั้นไม่ปฏิบัติตามเลย (Figure 2)

Table 2 Perceptions of alcohol retailers on alcohol control measures

Alcohol Control Measures	Perceived, n (%) [n=48]	
	Yes	No
Restricted drinking places		
Temple and other religious places	47 (97.9)	1 (2.1)
Hospital and other public health areas	45 (93.8)	3 (6.2)
School and other academic institutes	47 (97.9)	1 (2.1)
Governmental areas	44 (91.7)	4 (8.3)
Petrol station	19 (39.6)	29 (60.4)
Public areas e.g., public park	24 (50)	24 (50)
Restricted selling places		
Temple and other religious places	45 (93.8)	3 (6.2)
Hospital and other public health areas	45 (93.8)	3 (6.2)
School and other academic institutes	46 (95.8)	2 (4.2)
Governmental areas	43 (89.6)	5 (10.4)
Petrol station	19 (39.6)	29 (60.4)
Public areas e.g., public park	25 (52.1)	23 (47.9)
Dormitory	40 (83.3)	8 (16.7)
Restricted people to sell alcohol to		
Underage youths (<20 years)	38 (79.2)	10 (20.8)
Intoxicants	30 (62.5)	18 (37.5)
Restricted selling time		
06.01-11.00 hr.	39 (81.2)	9 (18.8)
14.01-17.00 hr.	29 (60.4)	19 (39.6)
24.01-03.00 hr.	24 (50.0)	24 (50.0)
03.01-06.00 hr.	31 (64.6)	17 (35.4)
Restriction on advertising any alcohol products	33 (68.8)	15 (31.2)

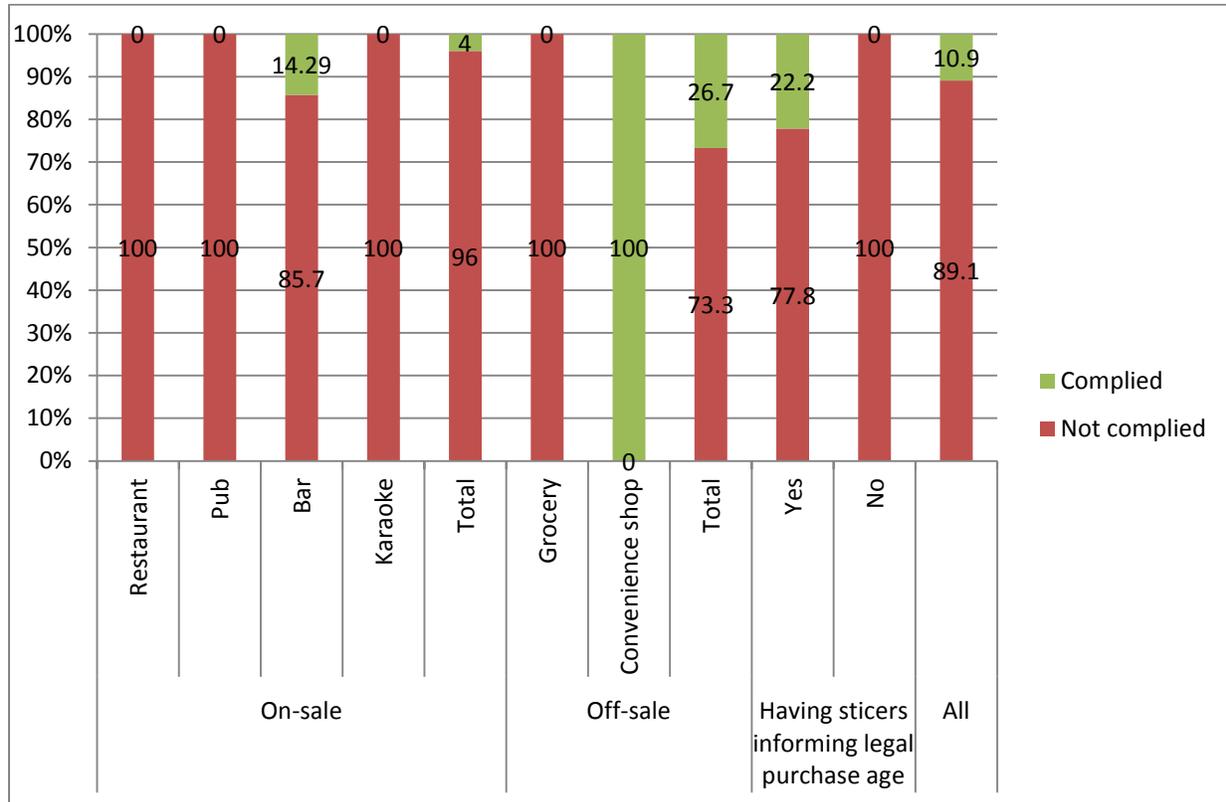

Figure 1 Compliances of alcohol retailers with alcohol purchase age law

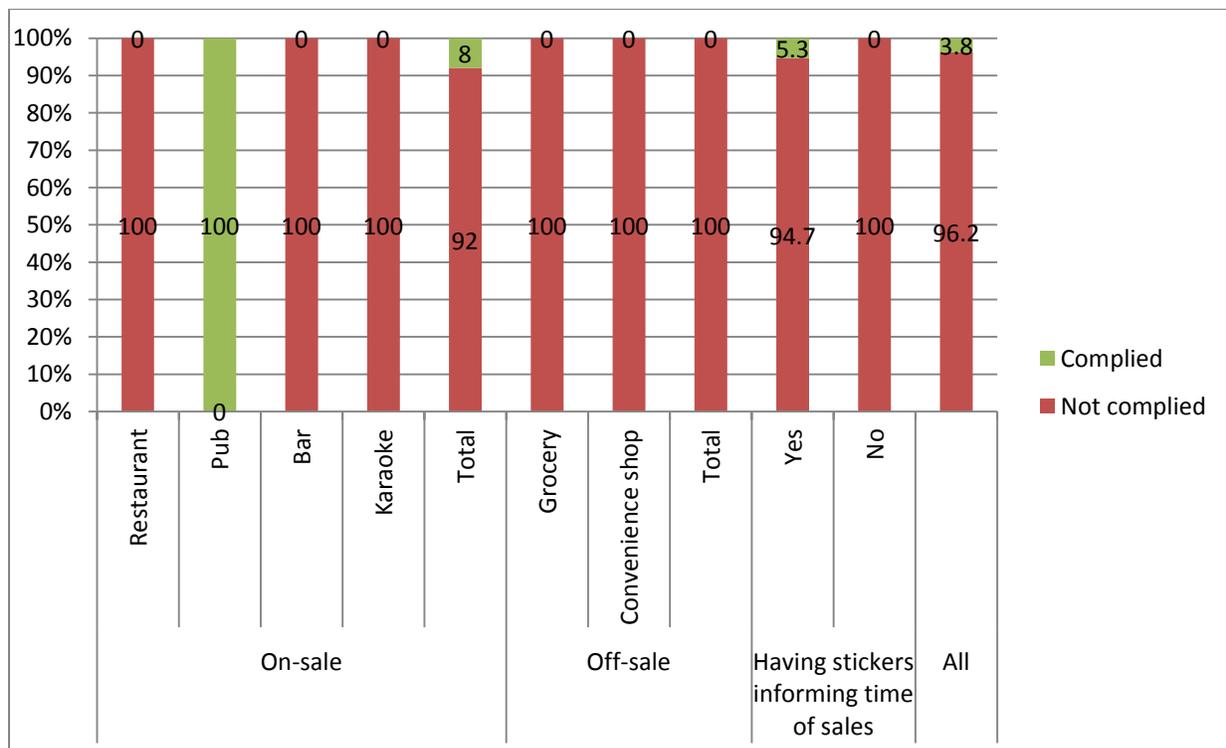

Figure 2 Compliances of alcohol retailers with alcohol selling time law

วิจารณ์และสรุปผล

ผลการศึกษานี้พบประเด็นที่สำคัญคือ ผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่รับรู้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยมาตรการที่รับรู้มากที่สุดคือการห้ามขายและดื่มในวัดและสถานศึกษา ส่วนมาตรการที่รับรู้น้อยที่สุดคือการห้ามขายและดื่มในปมน้ำมัน สำหรับการห้ามขายให้ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีสัดส่วนของการรับรู้ร้อยละ 79.2 ส่วนช่วงเวลาห้ามขายอยู่ในช่วงร้อยละ 50-81.2 แต่อย่างไรก็ตามผู้จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อยมาก โดยสัดส่วนของการไม่ปฏิบัติตามมาตรการด้านเวลาห้ามขายถึงร้อยละ 89.1 และมาตรการด้านห้ามขายถึงร้อยละ 96.2 ซึ่งการไม่ปฏิบัติตามมาตรการด้านอายุห้ามขายมีสัดส่วนใกล้เคียงกับการศึกษาก่อนนี้ที่พบว่าร้อยละ 98 ของร้านประเภท off-sale จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เด็กที่อายุต่ำกว่า 20 ปี⁶

เมื่อพิจารณาตามประเภทของร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วเป็นที่น่าสังเกตว่า ผับ มีการปฏิบัติตามกฎหมายด้านอายุห้ามขายได้ดีกว่าร้านประเภทอื่นๆ ส่วนร้านสะดวกซื้อ มีการปฏิบัติตามกฎหมายด้านเวลาห้ามขายได้ดีกว่าร้านประเภทอื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า ผับ เป็นสถานบันเทิงที่ต้องตรวจสอบอายุของผู้เข้าไปในสถานบันเทิงทำให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายแอลกอฮอล์ได้ดีกว่า อีกทั้งในการศึกษานี้มีผับเพียงร้านเดียวจึงอาจทำให้ร้อยละของการปฏิบัติตามเป็นไปได้เพียงแค่อ้อยู่ 100 หรือ 0 เท่านั้น สำหรับร้านสะดวกซื้อที่มีการปฏิบัติตามกฎหมายด้านเวลาได้ดีกว่าร้านประเภทอื่นๆ อาจมีเหตุผลอธิบายได้จากการที่ร้านสะดวกซื้อเหล่านี้เป็นร้านเฟรนดี้ไชร์ซึ่งมีระบบและมาตรการของร้านที่ดีรวมทั้งการใช้คอมพิวเตอร์ในการบันทึกการขายทำให้สามารถตรวจเช็คข้อมูลการขายตามช่วงเวลาได้จึงทำให้ผู้จำหน่ายปฏิบัติตามกฎหมายด้านเวลาห้ามขายเป็นอย่างดี

ถึงแม้การศึกษานี้จะเป็นการสำรวจข้อมูลเฉพาะร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเขตรอบมหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาเขตขามเรียงเท่านั้น แต่การศึกษานี้มีการสำรวจการปฏิบัติตาม

กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งในด้านอายุและเวลาห้ามขาย อีกทั้งทำการสำรวจทั้งในร้านประเภทหนึ่งดื่มและซื้อไปดื่มที่อื่น ทำให้ได้ข้อมูลที่สำคัญเชิงนโยบายว่า มีการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งด้านอายุและเวลาห้ามขายในร้านทั้งประเภท off- และ on-sale ซึ่งรัฐบาลและคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ควรบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดเพื่อควบคุมการเข้าถึงแอลกอฮอล์และป้องกันปัญหาที่ตามมา

อย่างไรก็ดีการศึกษานี้มีข้อจำกัดบางประการได้แก่ ทำการสำรวจข้อมูลเฉพาะร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเขตรัศมี 1000 เมตรรอบมหาวิทยาลัยเท่านั้น ทำให้มีจำนวนตัวอย่างในการสำรวจไม่มากนัก แต่ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้นั้นไม่น่าจะแตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ มากนัก ประการที่สองคือ การทดลองซื้อเพื่อประเมินการปฏิบัติตามกฎหมายด้านอายุห้ามขายไม่ได้ทำการซื้อโดยเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีจริง แต่เป็นผู้ที่มีอายุ 20 ปีและดูอ่อนวัย (pseudo underage) ซึ่งหากผู้จำหน่ายไม่เข้าใจว่าผู้ซื้อเป็นเด็กอายุต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดแล้ว ก็ทำให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้โดยไม่มีการตรวจสอบอายุหรือบัตรประจำตัว แต่อย่างไรก็ตามวิธีการนี้เป็นวิธีการศึกษากันมากในการศึกษาของหลายประเทศ⁷⁻¹¹ ซึ่งหากมีการซื้อโดยเด็กที่มีอายุ 19 ปี ก็อาจจะได้ผลการศึกษาไม่แตกต่างจากการศึกษานี้

สำหรับการศึกษาต่อไป ควรมีการสำรวจการปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในด้านอื่นๆ เพิ่มเติมเช่น การห้ามจำหน่ายให้ผู้ที่มีอาการเมเมา การขายและดื่มในสถานที่ห้ามขายและสถานที่ห้ามดื่ม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการศึกษาพฤติกรรมบริโภคแอลกอฮอล์ ผลกระทบจากการดื่ม การรับรู้และการปฏิบัติตามมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเขตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณศูนย์วิจัยปัญหาสุราที่ให้การสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. โครงการพัฒนาการดำเนินการจัดทำเครื่องชี้วัดภาวะโรคและปัจจัยเสี่ยงของประเทศไทย. รายงานภาวะโรคและการบาดเจ็บของประชากรไทย พ.ศ.2552. นนทบุรี: สำนักงานพัฒนาโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. 2555.
2. ธนนรงค์ รัตนโชติพานิช, จุฬารัตน์ ลิ้มวัฒนา นนท์, สุพล ลิ้มวัฒนา นนท์, อรอนงค์ วลีขจรเลิศ, สุรศักดิ์ ไชยสงค์, ทักษพล ธรรมรังสี. ต้นทุนของผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย พ.ศ.2553. นนทบุรี: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. 2556.
3. สุรศักดิ์ ไชยสงค์, กัณณพนธ์ ภักดีเศรษฐกุล, ทักษพล ธรรมรังสี. รายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รายจังหวัด พ.ศ. 2554. นนทบุรี: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. 2556.
4. ทักษพล ธรรมรังสี. สถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลกระทบในประเทศไทยปี 2556. นนทบุรี: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. 2556.
5. พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551.
6. Puangsuwan A, Phakdeesettakun K, Thamarangsi T, Chaiyasong S. Compliance of off-premise alcohol retailers with the minimum purchase age law. WHO-SEA Journal of Public Health 2012; 1(4): 359-64.
7. Grube JW, Stewart K. Guide to conducting alcohol purchase surveys. Cambridge: Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, 1999.
8. Forster JL, Murray DM, Wolfson M, Wagenaar A. Commercial availability of alcohol to young people: results of alcohol purchase attempts. Preventive Medicine 1995; 24: 342-7.
9. Montgomery IM, Foley KL, Wolfson M. Enforcing the minimum drinking age: state, local and agency characteristics associated with compliance checks and Cops in Shops programs. Addiction 2006; 101: 223-31.
10. Rossow I, Karlsson T, Raitasalo K. Old enough for a beer? Compliance with minimum legal age for alcohol purchases in monopoly and other off-premise outlets in Finland and Norway. Addiction 2008; 103: 1468-73.
11. Toomey TL, Kpmro KA, Oakes JM, Lenk KA. Propensity for illegal alcohol sales to underage youth in Chicago. J Community Health 2008; 33: 134-8.